

קדמ"ה - קהילה דורשת משטרה הוגנת

פתיח:

קדמ"ה (קהילה דורשת משטרה הוגנת) הינו פרויקט המתבסס על ניסיונו של הוועד הציבורי נגד עינויים בייצוג קורבנות אלימות משטרתית, ונבנה במטרה לקדם דיאלוג קונסטרוקטיבי בין המשטרה וקהילות המיעוטים בישראל ולהחיות את האמון ההדדי שבין הצדדים.

על אף הרלוונטיות לקבוצות רבות בישראל, כיום מתמקד הפרויקט בארבע קהילות מיעוט: הקהילה החרדית, קהילת יוצאי אתיופיה, העדה הבדואית בנגב וקהילת אנשים עם מוגבלות.

בשנתיים האחרונות קיימנו מפגשים שוטפים עם פעילים, נציגי ארגונים ומנהיגים בכל אחת מהקהילות, בהם פיתחה כל קבוצה חזון קולקטיבי של "קהילה בטוחה" ורשימה של דרישות מהמשטרה, הכוללת רעיונות לשיפור מערכות היחסים בין המשטרה לקהילות. בהמשך אנו שואפים לקיים מפגשים בין הקהילות השותפות ובין נציגים בכירים במשטרה, במח"ש ובמשרדים לביטחון פנים ולמשפטים, במטרה להציג את מסמכי הדרישות ולבסס דיאלוג הדדי ובר קיימא בין הצדדים.

הדרישות שאנו מביאים לפניכם במסמך זה חזרו בכל מסמכי הפעילים.

פרופיילינג:

- על המשטרה לפתח תוכנית רחבה למאבק בתופעת הפרופיילינג: החל מהכשרות נרחבות, דרך סיקור ופרסום נתונים רלוונטים לניטור התופעה וכלה בהחלת סנקציות כלפי שוטרים מפלים.
- על המשטרה לפעול לקידום הדברות מעמיקה עם כלל אוכלוסיות המיעוט בישראל.
- שוטרים שהוחלט על נקיטת הליכים משמעתיים כנגדם ולפני שהסתיים ההליך, יורחקו ממגע עם אזרחים, בהתאם להמלצתו של דוד רוזן - נציב תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות.

באחד התיקים הנמצאים כיום בטיפול הוועד, אנו מייצגים מתלונן ערבי מיפו בגין אלימות משטרתית חוזרת שחוה בעת מעצר ואשר הומלץ כבר להעמיד לדין משמעתית את השוטר הנילון. למעשה, המתלונן הגיש כבר 3 תלונות למח"ש בגין עבירות שביצע כלפיו השוטר הנילון ובגין התנכלות חוזרת. הוועד מייצג את המתלונן בשתיים מהתלונות שהוגשו, ובשתייהן הומלץ על העמדה לדין משמעתית של השוטר הנילון אשר עם זאת, עדיין פועל בתחומי יפו, וממשיך להתנכל ולהלך אימים על המתלונן, על רקע התלונות שהגיש נגדו. הדבר למעשה מרתיע מתלוננים נוספים מהגשת תלונות למח"ש, משום שהם יודעים כי גם במקרה שבו שוטרים יעמדו לדין משמעתית, הם ישארו בתפקידם ואף ישתמשו בו לרעה כנקמה.

אמצעי שימוש בכוח:

- קיימת תופעה של רדיפה או התנכלות מצד שוטרים כלפי פעילים, מארגני מחאות ומגישי תלונות למח"ש, ובהן: הטרדות חוזרות, יצירת קשר טלפוני עם פעילים לתשאול על הפגנות תוך כדי ניסיונות להניא אותם מהשתתפות, עיכובים שלא לצורך. על הפיקוד הבכיר להורות לשוטרים להפסיק תופעה זו לאלתר.

למשל במקרה של שלושה מתלוננים ערבים מיפו שאנו מייצגים בשלוש תלונות שונות מול מח"ש, כאמור, השוטרים הנילונים חוזרים וממשיכים לאיים על המתלוננים, שאין להם שום הגנה.

- קיימת תופעה של הטרדות מינית של מפגינות ומפגינים מצד שוטרים ע"י מגע והטרדה פיזית (חפינה ואחיזה באיברים אינטימיים) או ע"י קרבה פיזית מוגזמת כשאין אפשרות תנועה. על המשטרה לחדד את הנהלים הנוגעים לשמירת מרחב אישי מינימלי בהפגנות ולאסור באופן מוחלט הטרדה של מפגינים.

הוועד הציבורי נגד עינוים מייצג בשני תיקים שעוסקים בהטרדה מינית של מפגינות על ידי שוטרים במהלך הפגנה. באחד מהמקרים תפס שוטר מפגינה בחזה והשליך אותה ארצה. התיק נסגר במח"ש מבלי לפתוח בחקירה, ומבלי לבצע כל פעולה אחרת בתיק מעבר לגביית העדות מהמתלוננת. אנו הגשנו ערר על ההחלטה לסגור את התיק, והעברנו העתק לאיגוד מרכזי הסיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית. נכון להיום הערר נמצא בבירור.

- יש להימנע מאלימות מכוונת כלפי צלמים ומתעדים, אין לשבור או להחרים מצלמות ומכשירי הקלטה, אין לדרוש ממפגינים למחוק תיעודים בזירת האירוע.

לוועד יש כיום כ-5 תיקים פתוחים העוסקים בהתנכלות/אלימות שוטרים כלפי מתעדים, ושני תיקים נוספים שנסגרו השנה. בשלושה מהתיקים מדובר בעיתונאים ובמפגינים שהגיעו לתעד ולסקר אירועי מחאה, וספגו בעקבות כך אלימות ואיומים באלימות מצד שוטרים, אם לא יחדלו מהתיעוד.

באחת התלונות מיוצגת מתלוננת אשר תיעדה את המעצר האלים שביצעו באחיה בביתם שבלוד באמצעות מצלמת הנייד שלה. על פי עדותה של המתלוננת, השוטרים רדפו אחריה בניסיון למחוק את הצילומים מהמכשיר, וניסו לתפוס ואף לבעוט בה לאחר סירובה לחדול מהצילום. בסופו של דבר, תפסו השוטרים את הנייד של האב, שצילם אף הוא את האירוע ומחקו מהמכשיר את הסרטונים בהם הם עצמם מופיעים, ובאופן זה העלימו ראיות ביחס למעצר האלים.

בתיק נוסף של אלימות משטרתית כלפי אדם ערבי ביפו, המתלונן נעצר בעקבות טענת השוטרים שהוא צילם אותם בעת ביצוע מעצר באדם אחר. כעולה מדוח הפעולה ומחקירת השוטרים הנילונים במח"ש, השוטרים הבחינו במתלונן כשהוא מצלם אותם באמצעות הנייד שלו, וקראו לו שיחדול מכך. לאחר שלטענתם לא הפסיק לצלם, התנפלו עליו והחלו לבצע מעצר כוחני ואלים ללא כל הצדקה. אחד השוטרים הנילונים נחקר על כך במח"ש, ואף עומת עם העובדה שלכל אזרח

קיימת זכות לתעד שוטרים וכי אין הדבר מהווה עילת מעצר ובוודאי שלא עילה לשימוש בכוח.

באותו מקרה, חברו של המתלונן שנכח במקום, צילם גם הוא את מעצרו האלים של חברו באמצעות הטלפון הסלולרי שלו, ולאחר מכן התבקש למחוק את הסרטונים ואף זומן לחקירה בעקבות הצילום. יצוין ששמו ופרטיו נמסרו על ידי המתלונן בעדותו למח"ש כעד ראייה שיש לזמן לעדות, אך הדבר לא נעשה. תיק החקירה נסגר במח"ש, ובעקבות ערר שהגשנו על החלטת הסגירה, התיק נפתח מחדש לביצוע השלמות חקירה. כחלק מהשלמות החקירה זומן לעדות חברו של המתלונן, שצילם את האירוע, אך בסופו של דבר לא הגיע להעיד מחשש להתנכלות.

- יש להגביל את השימוש בפרקטיקה של קימקום (קטלינג)/גידור, שבמסגרתם המשטרה מבצעת חסימה של כלל היציאות האפשריות מאירוע המחאה, וכולאת למעשה את המפגינים בשטח מוגדר, דבר המהווה פגיעה בחופש התנועה ומסכן את המפגינים.

פרקטיקה זו שימשה את המשטרה באופן נרחב במחאות בלפור בירושלים ובתל אביב וכיום מייצג הוועד בכ-7 תלונות על אלימות משטרתית שהתקיימו במסגרת המחאות נגד השחיתות, ואשר המתלוננים במסגרתן סיפרו כי היו קורבן לקימקום/ גידור. אחת הדוגמאות לפוגענות ולסכנה שבשימוש בפרקטיקה זו כלפי מפגינים היא תלונה שבה מייצג הוועד מתלוננת שרגלה נשברה לאחר שדרך עליה סוס משטרתי מיחידת הפרשים. הדבר התרחש לאחר ששוטרים חסמו את המפגינים שהפגינו בצומת עזריאלי בתל אביב משני צידי הכביש, כך שלמעשה לא היה להם מקום מפלט או פתח יציאה מאזור ההפגנה. בשלב זה הגיעה יחידת הפרשים, והחלה לרמוס את המפגינים באמצעות הסוסים, ובכך גרמו לשבר בכף רגלה של המתלוננת. גם במקרה זה מח"ש סגרה את התיק ללא ביצוע של פעולות חקירה, ובהתעלם מהנוק הרב שנגרם למתלוננת בעקבות הפרקטיקה הבעייתית הזו. על החלטת הסגירה הוגש ערר על ידינו, בטענה כי לא יתכן שרגלה של מפגינה תישבר בעקבות רמיסתה על ידי פרשי משטרה כשאין לה פתח מילוט מהמקום, והאירוע כלל לא יחקר. הערר התקבל והתיק נפתח מחדש לביצוע פעולות חקירה של מח"ש.

מעצרים וחקירות:

- קיימת תופעה של תקיפת עצורים בתחנת המשטרה שלא כצורך, במקרים רבים תוך שימוש באלימות פיזית וטייזר כנגד עצור אזוק שאינו מתנגד, תוך ניצול אזורים שאינם מצולמים במצלמות האבטחה בתחנה. על הפיקוד הבכיר להורות לשוטרים להפסיק תופעה זו לאלתר ולוודא כי נאכפות סנקציות כלפי שוטרים הנוקטים באלימות שלא לצורך כלפי עצורים.

הוועד הציבורי נגד עינויים מייצג כיום כ-5 מתלוננים במקרי אלימות במעצר, בהם 3 חרדים שהוכו והושפלו במעצר בתחנת המשטרה, לאחר שנעצרו באירועי מחאה. באחת התלונות העיד המתלונן שהכניסו אותו לחדר קטן ודרשו ממנו

להתפשט, וזאת על אף שכבר עבר חיפוש בכניסה לתחנת המשטרה. לאחר איומים שאם לא יתפשט יופעל נגדו מכשיר טייזר, התפשט בלית ברירה, וכשהיה ערום לחלוטין, השוטרים ביקשו ממנו להתלבש מבלי לבצע חיפוש כלל. כל האקט נועד להשפיל ולבזות את העצור שהוא אדם חרדי. נוסף לכל אלה, המתלונן הוכה פעמים רבות בתחנת המשטרה, וזאת תוך קריאת קריאות גנאי ולעג על כך שהוא אדם חרדי.

- על המשטרה לחדד ולהגביר את אכיפת נהלי החזקת עצור או מעוכב בניידת ובזמן מעצר, בדגש על זכויותיו למזון, שתייה, תרופות ונגישות לשירותים, וכן הגבלת זמן החזקתו.
- קיימת תופעה של מעצרי וחקירות קטינים בניגוד לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשלי"א-1971. על הפיקוד הבכיר במשטרה לוודא כי קטינים לא יחקרו בשעות לילה וכי הוריהם ייודעו על המעצר מיד עם תחילתו.
- במהלך חיפוש או מעצר קטינים, על המשטרה לפנות באופן מסביר ומכבד אל הקטינים ומשפחותיהם, כמו כן על השוטרים לוודא שהללו יודעים את זכויותיהם.

נכון להיום אין לוועד הציבורי נגד עינויים תיקים שעוסקים בשלוש הנקודות האחרונות. יחד עם זאת, חשוב להדגיש כי מדובר על טענות אשר חזרו ועלו במסמכי הדרישות של כל הקהילות, ובמיוחד באלו של הקהילות החרדיות.